

Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola

Szent Norbert nyomában

Szemeszterdolgozat

Készítette: Szár Gyula Gergely O. Praem.

Témavezető: Dr. Deák Viktória Hedvig OP

2006. december 12.

Bevezetés

A szerzetesrendek megújulásában nagy jelentősége van a forrásokhoz való visszatérésnek. Ebben a forráskutatásban az alapító karizmájának tanulmányozása talán a legjelentősebb. A Premontrei Rend alapítója, Szent Norbert eredetileg nem akart szerzetesrendet alapítani, barátai és követői javaslatára mégis létrehozott a 12. század hajnalán valami egészen újat a szerzetesség történetében. Rendje, életének kilencedik évszázadában, nagy érdeklődéssel tekint vissza kezdeteire, a többi szerzetesintézményhez hasonlóan. Dolgozatomban Szent Norbert életében keresem azokat az eseményeket, tulajdonságokat, melyek segíthetik mostani követőinek a rendalapító eredeti karizmájának megélését mai korunkban. A hazánkban újrainduló rendek nagy lehetőség előtt állnak. Ha most, az újrakezdekori sikerül visszatérni a kezdetek lelkeségéhez és lelkesedéséhez, valószínű a fellendülés és, hogy hatékonyabban tudjuk hirdetni és megjeleníteni Krisztust környezetünkben. Érdemes tehát Szent Norbert nyomába szegődnünk.

Gregoriánus reform

Európa társadalmi és gazdasági helyzete, a 11. században kedvezően hatott az egyházi reformmozgalmakra. Az áruterelő gazdálkodás és ipari fejlődés következtében, a vásárhelyeken letelepedő iparosok, a polgárság támogatta ezeket a reformokat. Ezek a városok gyakran püspöki székhelyek is voltak. Viszont az egyházi reformok ellenzéke is pártba tömörült.

A reformok legjelentősebb alakja VII. Gergely pápa (1073-85), aki már pápaságának kezdete előtt magáévá tette a Cluny-ből szétsugárzó reformtörekvéseket. Misztikus adottságú, mélyen vallásos, éleslátó, sokszor kemény, néha kíméletlen egyéniség volt. Nagy energiával dolgozott az egyház állapotának megjavításán. Alapgondolatát már Szent Ágostonnál is megtaláljuk, Isten városa című műében: a legfőbb hatalmat a Sacerdotium képviseli, a világi uralkodók kötelesek Krisztus helytartójának engedelmeskedni. Gergely ezzel kapcsolatos tetteit Dictatus papae címmel gyűjti össze, amely többek között kimondja, hogy a római püspök egyetemes joghatósággal

bír, a Szentszék tévedésmentességgel rendelkezik; aki nincs egyetértésben a római egyházzal, az nem igazítható; a pápa megfoszthat püspököket hivataluktól. A pápának ahhoz is joga van, hogy a méltatlan uralkodót megfossza hatalmától. VII. Gergely célja az volt, hogy az egyház teljes szabadságát kivívja és Isten országát, a pápa irányításával, a földön megvalósítsa. Ezért a pápaságot is megreformálja. Felújítja a simonia tilalmát és a papi nőtlenség megtartását. Meggyőződése, hogy a házasság összeegyeztethetetlen a papi hivatással. Zsinatokkal, eljárásokkal és büntetésekkel lassan el is éri a célját. Szinte minden országba állandó pápai követet jelöl ki.

Az egyház akkoriban laikusok uralma alatt állt, mivel a magasabb tisztségeket világiak töltötték be, a germán saját egyház (Eigenkirche) rendszer miatt. Ezzel kerül ellentétbe az egyház szabadsága. A pápa békés tárgyalások útján akarja rendezni a helyzetet, de erre IV. Henrik német uralkodó durva támadásokkal válaszol. Ez viszont kiváltja a pápa erélyes akcióit, melyek legjelentősebb eseménye, mikor Gergely pápa 1076-ban kiközösíti a császárt. Politikai nyomásra az uralkodó elégtételt ígér, ezért a pápa feloldozza. Közben a fejedelmek másik császárt választanak. Polgárháború tör ki, melyben az ismét kiközösített Henriknek kedvez a szerencse, és elfoglalja Rómát, az Angyalvár kivételével. Sőt közben ellenpápát is állít. Csak a normannok segítségével tudják kiűzni Henriket Rómából. A pusztítás miatti elkeseredés viszont olyan nagy, hogy a pápának távoznia kell. Így Salernóban hal meg 1085-ben. Utolsó szavai: „Szerettem az igazságot, gyűlöltem a hazugságot, ezért halok meg a számkivetésben.” VII. Gergely a középkor egyik legerőteljesebb pápája volt, aki csak az egyház érdekeit tartotta szem előtt.

Gergely pápa műve második utóda idején érik be. II. Orbánnak (1088-1099) már ismét van bátorsága megtiltani a papi nőülést és a laikus investitúrát. Klerikus laikusok kezébe nem tehet hűbéresküt. A pápai tekintély megerősödését mutatja az is, hogy keresztes hadjáratot szervez.

Utóda, II. Paszkál idején az ellenpápa miatt keletkezett skizma végéhez közeledik, IV. Henrik fia V. Henrik viszont folytatja apja politikáját. Titkos szerződésben lemond az investitúráról, ezt a megállapodást viszont a német püspökök és világi főurak elvetik. Ezért a pápa megtagadja tőle a koronázást, válaszként V. Henrik elfogadja a pápát, hogy új egyezményre és koronázásra kényszerítse.¹

¹ Szántó Konrád: A katolikus egyház története I., Ecclesia, 1983, 364-369.

Ebben az időszakban V. Henrik kíséretéhez tartozik egy fiatal férfi, aki látva az eseményeket mélyen megrendül, és mikor leszáll az este, elmegy a pápához bocsánatot kérni, hogy bár akaratlanul, de a felháborító eseményben V. Henrik cinkosává vált.²

Norbert, egy karizmatikus egyéniség

Norbert 1180 körül született Xantenben, Herbert gennepi örgróf és felesége Hedvig gyermekeként. A családban volt még két fiú, és valószínűleg ő volt a legfiatalabb. Anyai ágon a lotharingiai hercegek családjából származott.³ Szent László királyunk anyai nagybátyja volt.⁴ Nevének jelentése „Észak Hercege”. Gyermekkorától kezdve egyházi pályára szánták. Fiatal korától a xanteni Szent Viktor társaskáptalan javadalmasa lett, valószínűleg már nyolc évesen. Tanulmányait valamelyik székesegyházi iskolában végezhette, feltehetőleg a tekintélyes laoni iskolában. Neveltetése során – származásából adódóan is – az elérhető legjobbat kapta. Gondolkodása viszont inkább gyakorlatias volt. A kölni érsek udvarában szerezhette meg a felkészítést a magasabb egyházi hivatalokra. 1106 után V. Henrik udvarában az udvari kápolna szubdiakónusa. Itt jártasságot szerezhett az állami ügyekben is. Életrajzírói jóképű, csinos, magas, arisztokratikus, vezetésre teremt, megigéző természetű ifjúnak írják le.⁵ Tevékenységét mindig siker kísérte. A megfelelő hang megtalálása nem okozott gondot számára, bármilyen rangú emberről is volt szó. Írnak nagylelkűségéről is: nagyobb örömet jelentett számára adni, mint elfogadni valamit. Viszont kényes ízlésű volt, csak a legjobbal érte be. Átadta magát az udvar örömeinek, de nem tudunk róla, hogy bármikor is erkölestelen lett volna. A jelennek élt és nem nagyon tűnődött rajta, hova vezet ez az életmód. Ebben a minőségében lesz tanúja V. Henrik és II. Paszkál konfliktusának. Ez az esemény mélyen megrendíti, és amikor V. Henrik 1113-ban többször is felajánlja neki a Cambrai-i püspöki széket, azt nem fogadja

² Ardura, Bernard: *The Order of Prémontré: History and Spirituality*, De Pere, 1995, 7.

³ Takács Menyhért: *Szent Norbert élete*, Jászó, 1926, 3.

⁴ Bartal Károly Tamás: *Premontrei századok*, Glória Kiadó, Komárom, 2006, 40.

⁵ *The Vita B of St. Norbert Also referred to as The Origins and Spread of the Premonstratensians*, Translated: Theodore J. Antry, Daylesford Abbey, Easter, 1999, I.3.

el. Lelkiismerete azt sem engedi, hogy felszenteljék, míg nem képes megfelelni a papi élet kívánalmainak.⁶

Krisztus Evangéliuma

Norbert elhagyva a császári udvart visszatért Xantenbe. Egy tavaszi napon a legszebb ruhájában szolgája kíséretében kilovagol. A Vreden felé vezető úton hirtelen vihar támad. Mintegy második Szent Pálként⁷, villámcsapás miatt leesik lováról és mikor magához tér hangot hall: Fordulj el a rossztól és tégy jót, keresd a békét és azt kövesd!⁸ Egy másik hagyomány is van azzal kapcsolatban, mit hallott Norbert megtérésekor. Talán csak szolgája figyelmeztetése volt a következő mondat: „Kehr um, Norbert!” A mondat jelentése: térj vissza, vagy térj meg. Ezt Norbert égi hangként értelmezte és a következő választ adta: „Visszatérek, de már nem azon az úton, amelyen elindultam, hanem az Isten felé vezető úton.”⁹ Eldönti tehát, hogy megváltoztatja az életét, Krisztus evangéliuma szerint. Beilleszkedik az egyházba, annak reformjába, és az apostolok nyomába lép. Elvonul a világtól szemlélődni és elmélyülni a lelki életben. Vezetőjéül Conon (Kúnó) siegburgi apátot választja. Elmélkedik, meg akarja találni új önmagát és élete kiteljesedését az egyház szolgálatában. Pap szeretne lenni és szerzetesi életet élni. Hamarosan kérésére püspöke pappá szenteli. A szentelésre legragyogóbb öltözékében érkezik, a sekrestyében nagy megrökönyödést kiváltva maga öltözik át egy közönséges báránybőr köntösbe, amelyet a zarándokok és a remeték szoktak viselni. A szentelés után negyven napos lelkigyakorlatra megy Siegburgba, hogy felkészüljön a papi szolgálatra. Visszatérve Xantenbe, az első szentmisét ő mutatja be és ebben, a kor szokásától eltérően, beszédet mond. Norbert megértette az evangélium fontosságát, amelyet közvetíteni tudna az embereknek és a világnak. Meg akarja reformálni káptalanját, szerzetesi ruhát hord, és minden nap szentmisét mutat be. Istenszeretete mindig kifejezést talált a felebarát iránti szeretetben, szemlélődésének gyümölcsei pedig

⁶ Campbell, Hamish: Szent Norbert a premontrei rend alapítója a béke apostola, Csorna, 1996, 21-29.

⁷ Bodnár Remig: Szent Norbert (Emlékkönyv Szent Norbert halálának 800 éves jubileumára), Gödöllő, 1934, 6.

⁸ Zsolt 34,15

⁹ Kovács Imre Endre: Premontreiek, Mikes Kiadó, Budapest, 2002, 6.

cselekedetekben is megjelennek. Példája eleven szemrehányás a méltatlan életet élő papok számára. Hamarosan be is vádolják a fritzrali zsinat előtt (1118): prédikál; szerzetesi ruhát hord, pedig nem tarozik rendhez; ráadásul nemes ember létére, méltatlanul öltözködik. Minden vádra jó feleleted ad, így a zsinat nem ítéli el.

Hamarosan lemond kanonoki javadalmáról, és szegény életet kezd, mely a szerzetesekéhez hasonló. II. Gelasius pápa megengedi neki, hogy bárhol prédikálhat. A pápa ugyan szerette volna udvarában tartani, de kérésére elengedte. Róma püspökén kívül meg kell említenünk még két püspököt: Burchard, cambrai püspököt, akit még az császári udvarból ismert, és ő kapta meg a neki szánt püspökséget. Az ő titkára lett Norbert első követője. A másik püspökkel – Bertalan laoni püspökkel – pedig a következő pápánál, kiváltsága megerősítésére várakozva találkozik. Barátságot kötnek, Bertalan közbenjárására a pápa fogadja Norbertet és ő lesz az, aki a pápa szándékát is figyelembe véve, letelepedésre és monostoralapításra biztatja a vándorprédikátor Norbertet. Ekkor Norbertnek már számos követője akad.

Bertalan szeretné saját egyházmegyéjében letelepíteni barátját. Ezért több helyet is mutat neki ehhez, melyek közül egy mocsaras területen lévő kis templomocska tetszik meg Norbertnek, a Prémontré nevű helyen álló Keresztelő Szent János kápolna (a coucy-i erdőben Laontól délre). Amikor meglátja a helyet, az éjszakát is ott tölti. Éjjel látomást lát, melyben tömérdek férfi vonult fehér öltözetben énekelve. Ennek nyomán nevezi el a völgykatlant Prémontrénak (latinosan: Praemonstratum, Pratum monstratum, melynek jelentése megmutatott rét).¹⁰ Clairvaux-i Szent Bernát kortársaként, egy tőle eltérő rendet alapít, mely a liturgia pasztorális irányultságát is fontosnak tartja. Ez irányt ad a későbbiekben is a premontrai rendnek.¹¹

Apostoli ideál, közös élet, munka, szegénység

Norbert közösségben akar élni testvéreivel az apostolok módjára, összegyűjtve őket Krisztus és a Boldogságos Szűz Mária köré.

Nemcsak ereklyéket, hanem építőmestereket is hoz az új monostor építéséhez. 1120 tavaszán negyven társával együtt megkezdí noviciátusát Prémontrében. 1121 december

¹⁰ Balanyi György: A szerzetesség története, Budapest, 1923, 158.

¹¹ Ardura: The Order of Prémontré, 8-15.

25-én tette le a szerzetesi fogadalmakat negyven klerikus és számos laikus testvérrel együtt.¹²

A közösséggel kapcsolatban minden tanácsot megfontolt. Néhányan sürgették, hogy alapítson monasztikus közösséget, sőt mások azt, hogy remeterendet. A közösség az első keresztényekéhez hasonlít. A Szentírást és Krisztus példáját követték.

A közösségi élet a közös munkában is megnyilvánult. Fizikai, mezőgazdasági munkát is végeztek, a klerikusok is kivették részüket a kétkézi munkából. Később a munkát lényegesen mérsékeltek, de a jellemformálás értékes eszközeként megőrizte fontosságát a kanonokok életében. Egész nap szilenciumot tartottak, később aztán létrehoztak egy termet, ahol szabadott beszélgetni.¹³

Vállalták a szigorú szerzetesi szegénységet. Ez a szegénység és annak megnyilvánulásai prédikációjuk hitelesítéséül is szolgáltak. Norbert még saját érseki beiktatására is szerény fehér szerzetesi ruhájában érkezett, még saruit is levette. A püspöki palota kapujában az egyik szolga útját állta a szegényesen öltözött szerzetesnek: „Mit akarsz te itt? Nem veszed észre, hogy zavarod az uraságokat, amidőn középük helyezkedel?” A közelben lévők figyelmeztették tévedésére a szolgát, mire az el akart menekülni, de az érsek visszatartotta: „Ne félj testvér, és ne szaladj el. Te világosabban láttál, mint a többiek és nekem igazságot szolgáltatnál, nem kellett volna nekem szegény szerzetesnek fölemeltetnem oly magas állásra, amely érdemeimet és erőimet felülmúlja.”¹⁴ (Persze Norbert kiválóan helytállt mind a metropolitai, mind pedig az ezzel járó birodalmi kancellári szolgálatban.)

Szent Ágoston regulája szerinti fogadalom

Prémontré lakói atyjuknak és tanítójuknak fogadták el Norbertet, vakon követték őt. Az alapító viszont érezte, hogy meg kell erősíteni a közösség alapjait. Két nagy választási lehetőség állt előtte: a monasztikus életformát vesz fel, vagy az egyház reformjába beilleszkedő új kanonoki szervezetet alakít ki. Az utóbbi lehetőséget választva, együtt válhatott lehetővé a közös élet és a lelkipásztori szolgálatban való részvétel. Ez egy

¹² Grassl, B.: A Premontrai Rend szentjei, Csornai Prépostság, 1941, 10.

¹³ Campbell: Szent Norbert, 85-87.

¹⁴ Takács Menyhért: Szent Norbert élete, 28.

rugalmasabb életmódot biztosítva lehetővé tette a szerzetesi életet és a hatékony apostolkodást. Norbert a kanonoki életformát választotta, és ehhez Szent Ágoston Regulája biztosította a megfelelőbb keretet. A legenda szerint választását Szent Ágoston is megerősítette, egy látomásban: „Én Ágoston hippói püspök vagyok. Íme a szabály, amelyet megírtam. Ha a te testvéreid, akik azóta az én fiaim, nemesen fognak harcolni annak zászlója alatt, remegés nélkül jelenhetnek majd meg az isteni Igazság félelmetes ítélőszéke előtt.”¹⁵ Norbert tehát apostoli életet akart élni, melyet vándorprédikátorként elkezdett, és amit az apostolok után Szent Ágoston szervezett újjá és vezetett be.¹⁶ Így fogadalmukat Szent Ágoston Regulájára tették.

Az új közösség Jézus életmódját akarta követni, olyan közösségi életet élni, mint az első keresztények. Nem voltak monasztikus szerzetesek, mint a bencések, hanem szabályozott kanonokok. A stabilitás fogadalma új jelentést kapott, nem csak a monostorban szabadott élniük, így például, kimehettek a monostor környékén lévő plébániákra, templomokba.¹⁷

A kanonoki tradíciók

A kanonoki örökség újjáélesztése jól illeszkedett az egyház gregoriánus reformjába. Nem volt viszont eleinte egyszerű elfogadtatni az egyházban ezt az új szerzetesi életformát. Vitákat váltott ki például, hogy kanonok létükre a premonstreiek **szerzetesi habitust** viseltek: tunikát, övet és kappát színezetlen gyapjúból. Legolcsóbb anyagként ez volt a szegény emberek öltözete. De szimbolikus értelme is volt: a feltámadás angyalai is fehér ruhát viseltek. A liturgikus színek közül a fehér már akkor is a húsvét színe volt. A 15. századtól ismert legenda szerint a Szent Szűz adta Norbertnek a fehér habitust.

A **liturgikus ima** központi helyet kapott Norbert és közössége életében. A nap ritmusát a zsoltosma adta. Életük a templom körül zajlott és a templom volt a monostor középső, legjelentősebb, legmonumentálisabb épülete. Az officium speciálisan Isten műve, a

¹⁵ Takács Menyhért: Szent Norbert élete, 17.

¹⁶ Vita Norberti Archiepiscopi Magdeburgensis – Vita „A”, Monumenta Germaniae Historica, Scriptores, XII., Hannoverae, 1856, 46.

¹⁷ Ardura: The Order of Prémontré, 17-22.

szereztes Isten elé áll, neki ajándékozta magát, hozzá beszél. A szavak, melyeket a szerzetes ajka kiejt, és hozzá címez, elmélkedést igényelnek. A laikusok is meghallgathatták a liturgikus órákat. Prémontrében minden pap gyakorolta papságát az apát hatalma és irányítása alatt.

A liturgikus ima középpontjában az **Eukarisztia** állt. Szent Norbertet általában monstranciával ábrázolják.¹⁸ Életrajzaiban megjelenik, hogy a szokással ellentétben, minden nap misézett. Szent Lukács szavaiban fedezi fel Norbert az első keresztények jellemző vonását: „állhatatosan kitartottak az apostolok tanításában, a kenyérszegés közösségében és az imádságban.”¹⁹ Az Eukarisztiának a monasztikus regulákban nem volt megkülönböztetett helye, a középkorban kezdett a közösségi élet középpontjába kerülni. Az eukarisztikus jámborság a gregoriánus reform része volt. Norbert a szentmisét a lelki élet középpontjába helyezte. Prémontrében a kanonokok nagy pompával és ünnepélyességgel vették körül az oltárt, és minden napot megszenteltek az Eukarisztiával. Ez a kanonoki tradíció középpontja, ahogyan az első keresztény közösségé is volt Jeruzsálemben.

Az Eukarisztiával kapcsolatos Norbertnek az a tette is, ami miatt Antwerpen apostolának is hívják. Egy Tanchelin nevű eretnek prédikátornak sok követője akadt a városban. Tanchelin tagadta az Egyház sok tanítását. Semmibe vette a szentségeket. Főleg a szentmise és az Oltáriszentség ellen kelt ki. Az egyházmegye püspöke, Burchard végső elkeseredésében Norbert segítségét kérte. 1123-ban, év vége felé néhány tanítványával meg is érkezett. Békeszerető megjelenése, rendes és szigorú élete, lelki életének ellenállhatatlan varázs hamar meghódította a szíveket. A hívek visszatértek és bűnbánatot tartottak. Visszahozták a tabernákulumból elvitt szent ostyákat, melyeket egyesek gyűlöletből, mások óvatosságból elrejtettek házaikban. A Szent Mihályról nevezett apátságot átadták a premonstreieknek, Norbertet pedig elnevezték az Oltáriszentség apostolának.²⁰

A **napi káptalan** szokásos volt a 12. században a monasztikus és a kanonokrendekben is. Tartalmazta a mártírológium olvasását, a napi munka kiadását, a regula olvasását, a problémák megbeszélését és az előljáró közleményeit. Szükséges volt a szolgálati

¹⁸ Feltételezik, hogy ez kissé anakronisztikus, mert az első szentségtartók néhány évtizeddel Norbert halála után jelentek meg.

¹⁹ ApCsel 2,42

²⁰ Takács Menyhért: Szent Norbert élete, 22-24.

teendők beosztásához is. Közösségi lelkeséget teremtett az individualizmus ellenében és előmozdította a hitet.

A kor monostoraiban a **tanulás és az elmélkedés** ugyanaz volt. A kolostorban lakó szerzetesek egyik legfontosabb feladata volt a lectio divina. Minden szerzetes olvasta a kerengőben vagy a scriptorium-ban a Szentírást vagy az egyházatyák írásait, hogy megtalálja Istent. Az olvasást meditáció, kontempláció és ima követte. Ez teljesedett ki a liturgiában és folytatódott a munka közben. A premonstreiek átvették a lectio divina-t, mint a szerzetesi élet részét. A Szentírást és az Atyákat olvasták, közülük különösen is Szent Ágostont és Szent Gergelyt. Meditációs módszerük volt a lassú elmélkedés a szövegen, felfedezve azt. Az első premonstreiek nem különböztették meg a lectio divina-t és a tanulást. Tanulmányaik elsődleges tárgya Krisztus volt. Nagyon fontos volt számukra, hogy megértsék a Szentírást és emlékezzenek szövegére. A tanulás és az elmélkedés alapvető jelentőségű volt. Egy jól működő monostorban helyes arány volt a lectio, a liturgia, és a munka között. A középkor végére a lectio divina hanyatlásnak indult. A 16-17. században fedezték fel újra, mint közvetlen beszélgetést Istennel.

Isten szavának hirdetése Norbert és első társai számára reguláris kanonoki hivatásuk fontos része volt. Fehér ruhájuk szimbolikája is erősítette ez, amely a feltámadás angyalaira utalt. A monasztikus rendekben a prédikálás az apát feladata volt, amit néha delegált a monostor egy-egy másik papjának. A testvérek általában képzetlenek voltak, szükségük volt katekézisekre. Norbert és az első premonstreiek számára speciális jelentőséggel bírt a monostori prédikáció. Nem volt könnyű prédikátoroknak prédikálni. A **szegények és zarándokok fogadása** is a kanonoki hagyományhoz tartozik.²¹ A vendégszeretet fontos volt már az első premonstreieknek is. Norbert vendégházat létesített Prémontrében, mely hármass feladatot látott el: az utazók megszállhattak itt, a szegények menedéket találtak benne, a betegek számára pedig kórházként működött. A férfi szerzetesek a férfiakkal, a nővérek a nőkkel törődtek. A vendégház vezetését a közösség papjaira bízta, így a vendégek lelki gondozása is megvalósulhatott.²²

Máriás lelkeség

²¹ Ardura: The Order of Prémontré, 23-31.

²² Campbell: Szent Norbert, 89.

A máriás lelkeség nem csak a kanonoki tradíció része volt akkoriban. Norbert tisztelete Mária iránt jól ismert volt. Később a rend jellegzetes sajátosságává vált a Mária-tisztelet. Prémontré templomát is Mária tiszteletére szentelte. Gyakran kérte a Boldogságos Szűz közbenjárását, például, amikor megszállottakból ördögöt űzött ki. A prémontré-i liturgiában három Mária-ünnep volt és minden szombaton a Missa de Beata-t celebrálták. Norbert tisztelte az apostolokat, akikkel Mára együtt imádkozott²³ és Szent János evangélistát, akire Jézus édesanyját bízta.²⁴

**A hívők sokasága gyűlt az apostolok köré;
kanonokok, konverzusok, apácák és laikusok**

Norbert alapítása sok embert vonzott magához. A kanonokok mellett férfiak és nők konverzusként választották a szerzetesi életet. Prémontré eredeti formája kettős monostor volt. A monostorban laktak kanonokok, nővérek és laikusok (őket hívták később konverzusoknak). A klerikusok – papok, diakónusok, szubdiakónusok, és a kisebb rendeket felvett tagok – alkották a közösség középpontját. Ők az új plébániák megalapításával, hamarosan megkezdhatték az evangelizációs munkát.

A közösség éjjélkor imádkozta a matutinumot, majd a laudest, ez után folytatták a Boldogságos Szűz Mária kis officiumával. Hajnalban mindenki visszatért a kórusba primát énekelni, majd a hajnali mise következett. Káptalan után dolgozni mentek, de a papok visszatértek a monostorba dél körül lectio divina-ra. Ez után terciát énekeltek, majd a nagymise és a sexta következett. Evés után rövid pihenőidőt tartottak, majd visszatértek a munkához. A kompletóriumon az egész közösség részt vett. Vasárnapokon és ünnepnapokon a testvérek és nővérek is részt vettek a nagymisén és a vesperáson. A létszám arányát talán bemutatja a laoni Szent Márton Apátság példája, ahol Norbert idejében 50 kanonok és 450 laikus testvér élt. Az idő nagy részét munkával, mezőgazdasági munkával töltötték. Akkoriban néhányan az előkelő származású nemesek, grófok közül sem tartották rangon alulinak ezt az életmódot. A konverzusok a templomban fehér albát viseltek.²⁵

²³ ApCsel 1,13

²⁴ Ardura: The Order of Prémontré, 31-33.

²⁵ Ardura: The Order of Prémontré, 33-37.

A monostori élet mellett Norbert alapított úgynevezett harmadrendet is, mivel a világban élők számára elmélyedtebb lelki életről kívánt gondoskodni, szabályokat állított össze, és kis fehér skapulárét adott Theobald grófnak, akit így harmadrend első tagjának tekinthetünk.²⁶

A premontreiek nagy újdonságként, a régebbi rendektől eltérően, feladatuknak tekintették a prédikációt és a plébániai lelkipásztorkodást. A rend reformjellege, kitűnő szervezettsége, tagjainak buzgó élete, lelkipásztorkodó tevékenysége, és a világiaknak a rend lelki életébe történő bevonása, ki tudta elégíteni az emberek bensőségesebb vallásosság iránti igényét.²⁷

Befejezés

Bepillantottunk a nagy rendalapító, Szent Norbert életének történetébe. Megpróbáltuk megismerni az alapító karizmáját. A forrást kutattuk, ahonnan a premontrei rend ered. A kezdeti lelkesedést és az új rend formálódását láthattuk. Sok tanulságot vonhatunk le a jelen számára is. Az alapító életének eseményi és tanulságai sokat segíthetnek a rend mai fejlődéséhez, akár spirituális, akár pasztorális tekintetben. A mai világ vallási igényei sokban hasonlítanak az akkorihoz. A 880 éve jóváhagyott rend ma is korszerű. Módszerei, céljai kiválóan beilleszkednek a mai világ egyházába. Sőt mára a legtöbb rend karizmája ebbe az irányba mozdult el. Láttuk, hogy Norbert alapítása a papság reformjának egyik középpontjává vált a 12. században és az evangelizáció gyümölcsérlelő forrása tudott lenni. Ha a rend eredeti karizmáját követve jó közösségként, felfedezve és megtartva a lelki értékét, tud a külvilág felé is fordulni, értékes tagja maradhat az egyháznak a harmadik évezredben is.

---

²⁶ J. Le Paige: „Bibliotheca ordinis Praemonstratensis, 1633. – idézi: Campbell: Szent Norbert, 214.

²⁷ Szántó Konrád: A katolikus egyház története I., Ecclesia, 1983, 431.

Bibliográfia

- Ardura, Bernard: The Order of Prémontré: History and Spirituality, De Pere, 1995.
- Balanyi György: A szerzetesség története, Budapest, 1923.
- Bartal Károly Tamás: Premontrei századok, Glória Kiadó, Komárno, 2006.
- Bodnár Remig: Szent Norbert (Emlékkönyv Szent Norbert halálának 800 éves jubileumára), Gödöllő, 1934.
- Campbell, Hamish: Szent Norbert a premontrei rend alapítója a béke apostola, Csorna, 1996.
- Grassl, B.: A Premontrei Rend szentjei, Csornai Prépostság, 1941.
- Kovács Imre Endre – Legeza László: Premontreiek, Mikes Kiadó, Budapest, 2002.
- Takács Menyhért: Szent Norbert élete, Jászó („Szent Erzsébet” Nyomda Részvénytársaság, Kassa), 1926.
- The Vita B of St. Norbert Also referred to as The Origins and Spread of the Premonstratensians, Translated: Theodore J. Antry, Daylesford Abbey, Easter, 1999.
- Vita Norberti Archiepiscopi Magdeburgensis – Vita „A”, Monumenta Germaniae Historica, Scriptorum, XII., Hannoverae, 1856.

[> Kezdőlap](#)